

LENTOEMÄNTIEN VIRKAPUKULISTAUS: AERO / FINNAIR

Oheiseen esitykseen on koottu aikajanelle Aeron/Finnairin lentoemäntien virkapukutietoa. Finn Hostess -puvut esitellään omana kokonaisuutenaan (1969-1984).

1946

- yksityisestä Aerosta valtion yhtiö

1947

- ensimmäinen lentoemäntäkurssi: Kaarina Wendelin (Andersen) ja Clara Majblom (Buttenhof)
- 21.6.1947 DC-3 Kemiin

1947 – 1953 (ensimmäinen virkapuku)

- useita lähteitä, kuvamateriaalia, ei tiedossa virkapukuohjetta
- esim. *Ilmailu Siipi* no 7, 1947: kansikuva ”Aero OY:n uusia lentoemäntiä”

tummansininen klassinen kävelypuku

takissa 4 kullanväristä leijonanappia, lantiopituus, oliko ollenkaan taskuja?

tyköistuva, topatut olkapäät

hame polven alle, kävelylaskos edessä

harmaa ylösnapitettu pienikauluksinen paitapusero

suikka/venelakki¹, jossa edessä siivet ja kokardi, kokardin käyttöaika ehkä 1947-48 (?)

mantteli (ns. sotilasmalli)

Harjun Pukimo / Stockmann-Tailor

”ateljeevalmistus”

Kuva: Suomen Ilmailumuseo / Ilmailu-lehden kokoelmat. Kuvassa lentoemäntä Margareta Colliander. Aero Oy:n OH-LCE:n ensimmäinen reittilento Kööpenhaminaan 11.3.1948.

¹ Suikkaa, jossa päälakea vasten veneenmallinen kappale kutsutaan myös venelakiksi.

1953 – 1958 (toinen virkapuku)

- lähde: ohjesääntö 30.10.1953, kuvat s. 7-9 ja virkamerkit

aeronsininen klassinen kävelypuku

takissa 4 kullanväristä leijonanappia, reilusti lantiopituinen, tyköistuva

talvi- ja kesäpuvut mainitaan erikseen

vaaleanharmaa paitapusero

pukuohjeen kuvassa suorat taskut, alla Laxenin kuvassa vinot taskut

tummansininen gabardiinisadetakki, vyö ja olkaimet sekä kaulukseen kiinnitettävä huppu, talvella irtovuori

päähine pukukankaasta (ohjesäännössä kuvat sekä pyöreäkupuisesta päähineestä että venelakista)

Virkapuku-uudistus vuonna 1953 toi pukuun pituutta. Hameessa pitkä kävelylaskos edessä ja/tai takana. Käyttöyhteydestä riippuen, paitapusero on ollut aivan ylös napitettu tai kaulusten päälle aseteltu. Pukukankaasta tehty venelakki, jossa Aeron merkki vasemmalla sivulla (kullanvärisellä kaluunalangalla, pyöreä A-merkki jossa poikkiviivana kyyhkynen). Talvella oikeus käyttää vaaleanharmaata villapuseroa.

Kuva: Suomen Ilmailumuseo / Börje Hielmin kokoelmat. Aero Oy:n lentoemäntä Christina Laxen kuvattuna DC-3:n portailla Vaasassa vuonna 1953.

1958 – 1962 (kolmas virkapuku)

- lähde: virkapukumääräys 1.9.1958 sis. kuvat

- 7.5.1962 kurssin päättökuvassa 4 nappia (SIM VK 560:2)

- Uusi Suomi lehtileike 24.9.1959 "Klassillinen kävelypuku lentoemännän virka-asu"

tummansininen klassinen kävelypuku
4 leijonanappia
tyköistuva, korostettu vyötärö
hame lyheni, hieman alle polven
virkapukumääräyksessä 2 hattumallia (pyöreä kupu ja venelakki)

Henkilökunnan virkapukumääräyksen 1.9.1958 mukaan naisten virkapukuun kuuluvat aeronsininen takki ja hame, **valkea** paitapusero, talvella oikeus käyttää harmaata tai sinistä villapuseroa, tummansiniset tai mustat kengät, talvella oikeus käyttää puolisaappaita, sukat hillityt ja yksiväriset, tummansininen gabardiinisadetakki irtohupulla ja -vuorella, pukukankaasta tehty lakki, vaaleanharmaa kaulaliina, musta tai tummansininen olkalaukku, valkeat tai tummansiniset villakaatiot ("damnskit"), ruskeat tai harmaat kudotut tai nahkakäsineet. Päällystakki, päähine ja kaulaliina kuuluvat vain lento- ja kenttäemäntien varusteisiin.

Kuva: Suomen Ilmailumuseo. Aero Oy:n lentoemäntäkurssin 1962 päättökuvaa 7.5.1962. Kurssi järjestettiin 1.3.- 7.5.1962.

1962-1969 tummansininen puku

- lähde: Äänivalli, toukokuu 1962, kansikuva
- tumma talvipuku
- Aerosta Finnair 1968, "Finnair" käytössä ulkomaanlentojen markkinoinnissa 1960-l alusta lähtien

3 leijonanappia, käyttöön 1962 jälkeen
talvipuku, tummansininen kävelypuku
takki lyhyt, suurempi malli
hame hieman polven alapuolelle, etulaskos poistuu
päähine venelakki
valkoinen kauluspusero, kesällä käytetty myös vaaleansinistä/turkoosia pystykauluksellista
teryleenipuseroa

1962-1969 vaaleansininen kesäpuku

lähde: Äänivalli, toukokuu 1962

1961 järjestettiin kesäpukukilpailu
vaaleansininen kesäpuku, voittaja Gunvor Westrén-Doll
vaaleansininen takki ja hame
tummansininen pusero
vaaleansininen baretti
valkoiset/mustat hansikkaat
tummansininen poplari, jossa vaaleansininen vuori ja huppu
pukua käytettiin kesäpukuna vielä 1967-69 kesäemännillä (työpajatieto)

Kuva: Äänivalli, toukokuu 1962.

1969-1975, "avaruuspuku"

- lähde: Finnair Uutiset 14.3.1969, Virkapukuohjesääntö (ei vuosilukua)
- suunnittelija Kari Lepistö, eri lähteissä "Total Look" ja "New Look"

Finnair Uutiset 14.3.1969: Finnairin New Look 1969. "Virkapuvun luojana on nuori Euro-Fashion 1968 -kilpailun voittaja Kari Lepistö, joka on yhdistänyt madeiransiniseen 100 % villamateriaaliin kiintoisia

yksityiskohtia: talvimanttelin kruununa on safiiriminkki-turkislakki: suomalaista Saga-minkkiä Kurikan Lakkitehtaan tuotteena. Kurikan tuotteita ovat myös siniset nahkakäsineet, jotka sopeutuvat Partolan Palmrothin muotoilemiin pitkiin saappaisiin. Mallilaukku Oy:n käsilaukku tuo asuun naisellisen lisänsä. Kesäkäytössä hame-pusero-jakku yhdistelmään kuuluu terhakka lakki, jossa korkea, urheilullinen pystylieri. Lakin valmistaja on Fredrikson, Jyväskylä. (...) Hopeapilveä muistuttava palvelupusero sopeutuu sekin Finnairin DC-8-62:n siniseen suomalaisuuteen. Puseron on valmistanut tamperelainen Tricol Oy. Palveluasua täydentää tarjoiluesiliina. (...) Virkapuvun vaatturina on helsinkiläinen Harjun Pukimo, jolla materiaalina Villakuninkaan täysvillakangas."

Virkapukuohjesääntö mainitsee housut mahdollisina kylmällä.
Matkustamohenkilökunta sai käyttöön v. 1970 valuuttalompakon (työpajatieto).

tummansinisen sävy madeiransininen
takki hopeanvärisillä napeilla ja vetoketjulla
hame lyhyt, kellomainen
lippalakki, kypärämalli
hopeanväriäinen paitapusero, käytössä vain 1969
hopeapusero korvattiin lyhythihaisella neulepuserolla, 2 väriä (kylmä- ja lämminsävyiset)
tummansiniset sukkahousut
talvella hopeanharmaa Saga-minkkihattu
mekkomallinen esiliina napeilla
tummansininen mantteli
pantrytossut käyttöön (työpajatieto)
siniset saappaat (Palmroth), sininen laukku
cabinlaukkuna siniharmaa "pahvi", malli KLM:ltä (työpajatieto)

Kuva: Evergreens ry.

Kuva: ©Finnair

Kooste Finn-Hostess -pukujen ajoituksesta:

- Finn Hostess -asun kanssa käytettiin 1969-1984 Björn Weckströmin suunnittelemaa hopekorua nimeltään "People need people".
- 1969: sinivalkoinen puuvillaplyysipuku ja pitkä huivi, mallisuunnittelu Anna-Liisa Nieminen, väri Nana Suni, valmistaja Suomen Trikoo
- 1970–1972: vaaleanruskea nahkainen täyspitkä hame, suunnittelu Kaarina Hellemaa, valmistaja Friitala, ja vaihtuvat puserot (1970 valkoisia kukkia vaaleanruskealla pohjalla, 1971 aaltoilevat raidat, tumma ja vaalea versio, 1972 tumma kirjava O-kaulusinen "Africa Look")
- 1973: Orvokkimeri, sinikukallinen pitkä mekko, suunnittelu Marjatta Heikkilä muotitalo Kaisu Heikkilästä
- 1974: Orvokkimeri jatkuu
- 1975: oranssi kauluspaita tai keltainen poolopaita ja tikattu kelta-oranssi Kirjokankaan hame, suunnittelu Maj Kuhlefeldt ja Pi Sarpaneva
- 1976: Pino ja Humu, vaaleansininen paita ja sininen kukallinen täyspitkä kietaisuhame, suunnittelija Pentti Rinta, Marimekko
- 1979: valkosiniviherkuvioinen kevytkangas ja pitkä huivi, valmistaja Amis
- 1981: vaaleanharmaa pliseerattu hame ja pusero, valmistaja Pääsky by Silo
- 1983: petroolinsininen pitkä hame, paita ja paitapusero, valmistaja Ami

1971 kesäasu

- lähde: Finnair Uutiset 25.5.1971

”Matkustamopalveluhenkilökuntamme lentää siis tänä kesänä uusissa kuoseissa. Lentoemännät punaisissa tai sinisissä, Finn Hostessit ruskeissa nahkahameissaan ja kevyissä puseroissaan ja stuertit uusissa kesäpuvuissaan.”

pitkähkö, koristeleikattu leninki
koristeleikattu päällystakki
tummansininen tai kirkkaanpunainen
materiaali ”gwendacril”
Revontuli-brändi
kesäasuja lainattiin Kar-Airille seuraavina kesinä (työpajatieto)

1973-1975 kesäasu

lähde: Finnair Uutiset 24.5.1973

täyskeltainen tai täysvihreä kesäasu
materiaali villa

Finnair Uutisten mukaan pusero kaikille vihreää puuvillaa, mutta työpajoissa kommentoitu ”aina yksi väri”, huivina käytettiin vihreä-siniraidallista (leveät raidat) huivia
suunnittelu ja valmistus Vuokko
hattu aiempaa mallia (Kari Lepistö), muut asusteet mustat kuten laukku, kengät ja hansikkaat
käytössä vuosina 1973-74 sekä vuoden 1975 kesäapulaisilla
esiliina tummansininen, ns. takkimalli, hihaton ja pyöreäaukkoinen (työpajatieto)

© Finnair

1975-1979

- lähde: Finnair Uutiset 5.12.1974, Äänivalli 34/1974
- helmikuussa 1975 DC-10 laajarunkokone, virkapuku vaihtui, puserit aloittivat
- Björn Weckströmin suunnittelema puseritunnus: F-kirjain ja teksti ”puser”

Finnair Uutiset 5.12.1974: "Emännät ja stuertit käyvät kohta uusissa" "Marke Jalkasen ja Harriet Gripenwaldtin suunnittelemat uudet virkapuvut soveltuvat sekä kesä- että talvikäyttöön. Lentoemäntien asut ovat vaaleanruskeat, stuertit puolestaan kulkevat tummanruskeissa puvuissa. Manttelit ovat tummanruskeat, trench coat -tyyliset ja niihin kuuluu lämmin irroitettava vuori. Talviaikana käytetään edelleen turkispäähineitä. Emäntien uusi minkkihattu on malliltaan baretti. Stuertitkin saavat oman venäläismallisen, tummanruskean turkislakin. Värikkyttä asuihin tuovat huivit, solmiot ja sateensuojat, joiden raidoissa toistuvat puvun vaaleanruskea, puseron havunvihreä sekä lämmin punainen. Jalkineiden ja laukkujen väri on myös tummanruskea."

Äänivalli 34/1974: "Uuden virkapuvut tulevat Finnairissa käyttöön vuoden 1975 alussa. Myös muissa kuin CD-10 -koneissa työskentelevät lentoemännät ja stuertit vaihtavat tällöin puvustonsa. Uudet asut ovat Stockmannin suunnittelijoiden Marke Jalkasen ja Harriet Gripenwaldtin käsialaa." "Väriävalintoihin vaikutti uuden DC-10:n ruskeaan soinnutettu sisustus yhdessä aikaisemmin tulleiden koneiden sisustusvärien kanssa." "Lentoemäntien asuun kuuluu blazer-mallinen jakku ja hame sekä päähine, joka säilyy edelleen kypärämallisena. Hame on loivasti alaspäin viistottu ja sen etupuolella on kolme laskosta antamassa toivottua askelväljyyttä. Puku on väriltään vaaleanruskea." "Värikkyttä asuihin tuovat huivit, solmiot ja sateensuojat, joiden raidoissa toistuvat puvun vaaleanruskea, puseron havunvihreä sekä lämmin punainen. Lentoemäntien jalkineet ovat Pertti Palmrothin suunnittelemat: keskiruskea, yksinkertaisen tyylikäs avokas kesäkauteen ja kasakkamallinen saapas talvikauteen. Myös laukut ovat tummanruskeat." Mainitaan myös tummanruskeat trench coat -tyyliset, irrotettavalla vuorella varustetut gabardiinitakit. Talvipäähine minkkiä, tummanruskea, nahkalippa.

ensimmäinen malli 1975:

isot vaaleat napit
lapellikaulukset, tamppi takana
hameessa 3 laskosta edessä
ruskea-valkoinen esiliina
lipallinen hattu / minkkihattu
sateenvarjo, vihreä-puna-beige
kaulaliina, vihreä-puna-beige
ruskeat kengät/saappaat (Palmroth)
ruskea käsilaaukku
ruskea Orfeus-kassi (aiemmin musta)
ruskea-valkokuviainen esiliina
talvella ruskea minkkihattu

toinen malli 1976:

kapea ruskea vyö
Diorin ruskea huivi

pyöräalusta laukun kuljetusta varten (työpajatieto)

Kuvat: puvun ensimmäinen versio, puvun toinen versio (kuva: Evergreens), esiliina (kuva: Finnair)

1979-1986

- lähteet: Finnairin ohje ”Uusi virkapuku käyttöön 11.11.1979”, Äänivalli 3-4 /1979 ”Emännät ja stuertit uusissa virkapuvuissa”

- Japanin lennoilla japanilaiset lentoemännät (alk. 1984), heillä aluksi punaiset Vuokko Nurmesniemen puvut

tummansininen klassinen kävelypuku, 2-nappinen blazer-mallinen

valkoinen pusero

kultainen Finnair-merkki

sini-valkoinen huivi (”muurahaispolku”)

asusteet mustat

vinoraidallinen musta-valkoinen tarjoiluesiliina

villatakki uutuutena

talvella minkkihattu

lipallinen hattu

savunharmaat sukat (1979 ohje)

Virkapukutoimikunta (Vila, Avomeri-Alén, Ekholm, Andersson, Nurminen, Runne, Huttunen)

Lista toimittajista ohjeessa.

1981 kesäpuku

- lähde: Finnair Uutiset no 9, 15.5.1981

Finnair Uutiset 15.5.1981: "Kotimaista kevyttä villaa ja neuletta lentoemäntien uusissa kesäasuissa. (...) Emännät pukeutuvat tänä kesänä helakan punaisiin tai tummansinisiin Kestilän pukuihin. (...) Lentoemäntien kesäasu käsittää lievästi kellotetun hameen, reilun pituisen jakun, puuvillaisen puseron ja päähineen. Jakkupuvun materiaali on kauniisti laskeutuvaa Vuokko-villaa. Lantiolle saakka ulottuvaa jakkua voidaan käyttää vyön kanssa tai ilman. Asusteet, kengät, laukut ja käsiineet ovat samat mustat kuin talvirkapuvun kanssa käytettävätkin. Tarjoillessaan emännät käyttävät mustavalkoraidallista Vuokon puuvillaesiliinaa."

tummanpunainen tai tummansininen kesäpuku
suunnittelija Marianne Sten (työpajatieto)
valmistaja Kestilä, puvun materiaali Vuokko-villaa
takki reilusti v-aukkoinen
pusero samaa väriä, ohjeen mukaan sai käyttää ristiin tai "total look"
kangasvyö samaa väriä
hame lievästi kellotettu
jaku reisipituinen
punainen tai sininen kauluspusero, puuvillaa
lipallinen hattu
mustavalkoraidallinen Vuokon puuvillaesiliina
lahjoituksen pohjalta ajoitettu: vaakaraidallinen, ohut musta raita
vrt. vinoraita, joka käytössä ainakin 1979 ja 2000
työpajatieto: myös sini-valkoraidallinen käytössä, myöhemmin myös vihreä-valko ja kelta-valko,
jouluksi puna-valko

Kuvan huivi: ?

1986-1997

- lähde: Finnair Uutiset 14.2.1986 "Uudet virkapuvut käytössä", ohje "Sininen ilme" (1990), Cabin Mail 14.3.1997

- suunnittelija Matti Seppänen, Kestilä ja virkapukutoimikunta

- Finnairin tiedotteessa 1997 (Virikapuvut vaihtuvat Finnairilla) mainitaan, että ”Finnairin edellinen virkapuku otettiin käyttöön vuonna -86. Sen kuosia ajanmukaistettiin kaksi kertaa.”
- huom. lisäksi kesäasu 1987-88

tummansininen kävelypuku

takki suoralinjainen, alle vyötärön, kaulukseton, u-aukkoinen, yksirivinen napitus, olkapoletit hameessa pohjepituus, edessä kaksoislaskos ja takana vastalaskos, hameessa sivutaskut, punapäinen vyö

kullanväriset Finnair-logolla varustetut napit ja siipimerkki

paitapusero valkoinen pystykaulus piilo- tai sivunapituksella

Finnair-aplikoitu Marja Kurjen luonnonvalkoinen huivi tai ”koketeeraushuivi”, jossa kirkkaat värit puvun materiaali gabardiinisidoksista villaa

mustat asusteet

talvella minkkihattu

päälystakki raglan-hihainen, olkapäälinjaa korostava, varioitava (A-linja tai kaulus auki vyöllä),

irrotettava huppu ja vuori, villasekoite 45 % villaa ja 55 % polyesteriä

uutuutena virkamerkit (nauhat ja tarkastuslentoemännillä/ryhmäpäälliköillä tähdet) sekä nimikilvet

1987-1988 kesäasu

- lähde: Finnair: Samassa koneessa, kevät 1987, ”Raikkaat virka-asut avaavat kesän vapunpäivänä”

- suunnittelija Tuula Korkama-Bonnefond (työskenteli Louis Feraudilla)

sini-puna-valkoraidallinen lyhythihainen kauluspusero

vaaleansininen rusettihuivi

sini-puna-valkoraidallinen pohjepituinen hame, musta vyö

sininen jakku, jossa siniset ja punaiset kanttauksset ja kullanväriset napit
vaaleansininen koristetaskuliina (kiinnitetty pahviin)
sininen esiliina, jossa punainen koristekanttaus
puvun kanssa vaaleat sukkahousut, mustat asusteet

1997-2002

- lähde: Cabin Mail 14.3.1997. "Uusi virkapuku otetaan käyttöön 1. huhtikuuta lähtevillä lennoilla, poikkeuksena 27.3 lähtevä BKK-base -miehistö", "stuertit käyttävät nykyistä virkapukua ja liiviä siihen saakka kunnes uusi puku alkukesästä otetaan käyttöön. Stuerttien uusi solmio on kuvioitu kuten lentoemäntien liivi."
- pitkät housut käyttöön 1999 (työpajatieto)
- suunnittelija Anna-Kaisa Huttunen (pukukilpailun kautta)

klassinen tummansininen jakkupuku, kaulukset palasivat takkiin, pitkä takki, maapallonapit
ruutukuosinen liivi (tarjoiluasu)
hame polvipituinen tai hieman alle

esiliina suojavaatteeksi lähinnä galley-työskentelyyn
"pikkukoneita lentävät saavat syksyllä pitkät housut"
toisessa paitapuseromallissa lovikaulus, joka jätetään pystyyn (huivi sopii erityisesti tähän)
huivin suunnittelusta Anna-Kaisa Huttunen: "ylellinen hullutus, tummansiniselle pohjalle on
sommiteltu mielikuvitusmaisema paratiisista."
jokaiselle CA:lle kaksi nimeulaa, siivet takkiin Finnair-tekstin yläpuolelle

2002-2011

- lähde: Okay 3/2002
- lähde: virkapukuesittely 2001 (työpaperi, saatu suunnittelijalta)
- värit platina, jäänsininen, vaaleansininen, tummansininen
- suunnittelija Anna-Kaisa Huttunen

24 osaa, naisille 16 ja miehille 8, yhdisteltävä, 3 eri vartalotyyppiä
platinanvärinen F-logo neliön sisällä (aiemmin ympyrän)
virkamerkit ja nimeula platinanväriset
kauluksellinen lyhyt jakku tai kaulukseton pidempi jakku
vaaleansininen mekko
paratiisihuivin uusi sininen versio

stuerteille 1- tai 2-rivinen takki, ruudullinen solmio
jähileensininen paitapusero
vaaleansininen liivi
pieni sininen essu
stuerteille 1- tai 2-rivinen takki, ruudullinen solmio
myös miehille liivi
miehille puoliesiliina
80 % villaa, kesäasu viskoosipohjainen, paidat puuvilla-pontella-sekoitetta

Kuva: © Finnair

2011 –

- lähde: LookBook (Finnair Uniform General Guidelines for the Cabin Crew), Anna-Kaisa Huttusen ja Ritva Pohjalaisen haastattelu: <https://areena.yle.fi/1-695738>, lentoemäntä Nina Ruuttu

- suunnittelija Ritva-Liisa Pohjalainen

värin sävy mustikansininen
alaosat ja asusteet yhtenäiset eri työtehtävissä
teettäjä ImageWear

ensimmäisessä versiossa oli valkoinen yläosa
valko-sinistä saa käyttää edelleen (tilanne 2019)
purserilla hihoissa 3 raitaa, sekä ylhäältä alas asti valkoinen raita, purserin neuleessa 3 raitaa

kesäpaita tuli ensin kenttähenkilökunnalle kuumuuden vuoksi, nyt saa käyttää koko ajan
osat: suikka, mekko, tunika, pitkähihainen yläosa (kutsutaan nimellä toppi), neuletakki, kesäpaita,
alaosa hame tai housut, päällystakki (lyhyt tai pitkä), viitta (kutsutaan nimellä "taikaviitta"), tuubihuivi,
yksivärinen esiliina, Marimekon kivet-esiliina, pitkä huivi, neliskulmainen huivi (myöhemmin
käyttöön)
muut: pukeutumishuivi, käsilaukku, vetolaukku, päällislaukku, siivet, nimeulat (nykyisin etunimellä)

Kuva: ©Finnair